

## پیشگفتار

فناوریهای اطلاعات و ارتباطات امروز به طور شگفت آوری در حال توسعه و اشاعه هستند و تمام محیطهای زندگی و کاری را تحت تأثیر قرار داده‌اند. این تغییرات بر تمامی شئون زندگی از جمله فرهنگ، اقتصاد، اجتماع، سیاست و دولت، مشهود و انکارناپذیر است. تأثیر آن نیز در سطوح جامعه بین‌المللی، منطقه‌ای، ملی و محلی بر همگان مبرهن است. نهادهای مختلف نیز متأثر از این تحولات‌اند و لازم است هرچه بیشتر خود را به استفاده از این فناوریها مجهز کنند. کتابخانه‌ها که مراکز اشاعه اطلاعات و کانون ارتباطات علمی و فرهنگی هستند، در زمره نهادهایی هستند که می‌توانند بیشترین بهره را از این فناوریها ببرند. بنابراین لازم است کتابداران و اطلاع‌رسانان به این فناوریها و ابعاد تأثیر آنها بر وجوه مختلف زندگی فردی و اجتماعی آشنایی کامل داشته باشند تا در جامعه کنونی و آتی به خوبی بتوانند از تأثیرات مثبت آنها در بخشهای مختلف خدمات خود در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی بهره‌جویند و تا حد امکان تأثیرات منفی آنها را از بین ببرند یا کاهش دهند.

در همین راستا، در سرفصل جدید برنامه دوره کارشناسی رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی، درسی جدید با عنوان «آشنایی با اطلاعات و ارتباطات» به عنوان یکی از دروس پایه گنجانده شده است. کتاب حاضر بر اساس همین سرفصل و محتویات آن تهیه شده و تلاش شده است فصول مختلف کتاب مباحث مهم متنوع مطرح در آن سرفصل را پوشش دهد.

نظر به اینکه کتابی مناسب و خاص برای تدریس درس «آشنایی با اطلاعات و ارتباطات» موجود نبود و بر اساس اطلاعات دریافتی در دانشگاههای مختلف منابع متفاوتی در این درس تدریس می‌شد، و بنا به ضرورت وجود اطلاعاتی منسجم و یکپارچه درباره سرفصلهای درس یاد شده، پدیدآورندگان تصمیم گرفتند این اثر را تهیه و در اختیار علاقه‌مندان قرار دهند. آنها هر یک سابقه تدریس چند ساله درس را در دانشگاههای مختلف دارند و بر اساس تجارب خود به نگارش اثر اقدام کرده‌اند. بی‌شک افراد بسیار باصلاحیت‌تری در این حوزه وجود دارند که در اینجا بر خود لازم می‌دانیم به تمام سوابق و دانش عمیق ایشان در این حوزه ادای احترام کنیم، ولی در هر صورت خود را به انجام دادن چنین کاری موظف پنداشتیم.

هدف اصلی این کتاب آشنایی دانشجویان دوره کارشناسی با مباحث کلی اطلاعات و ارتباطات، نظریه‌ها و الگوهای اطلاعات و ارتباطات، تأثیر اطلاعات بر جامعه، فرهنگ، اقتصاد، و سیاست و دولت، جامعه اطلاعاتی، اخلاق اطلاعات، شبکه‌های اجتماعی و نقش آنها در ارتباطات است. بیشترین تلاش پدیدآورندگان این بوده است که تمام سرفصلهای درس یاد شده در این اثر مورد توجه قرار گیرد. در این زمینه از تجارب شخصی و تجارب منتقل شده از سوی دانشجویان در کلاسهای درس استفاده بهینه شده است، ولی هیچ‌گاه خود را مصون از اشتباه و خطا نمی‌دانیم و از همین طریق تقاضای کمک از سوی تمامی اساتید فرهیخته و مدرسان والامقام داریم که بر ما منت گذاشته و نواقص احتمالی اثر را از راههای گوناگون به ما منتقل کنند تا در آینده دیدگاههای سازنده ایشان در بازنگری اثر مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

اندیشه آغازین تهیه این اثر در ارتباطی که با دوست و همکار ارجمندمان آقای دکتر نوروزی

چاکلی، مدیر محترم گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی سمت داشتیم، ایجاد شد. با توجه به تغییر در سرفصل برنامه‌های درسی، از سوی ایشان پیشنهاد تهیه اثری در این زمینه مطرح شد. لذا در اینجا از جناب آقای دکتر نوروزی چاکلی، مدیر گروه، سرکار خانم لیلا شرف کارشناس گروه، و تمامی مدیران آن سازمان که همواره در مراحل مختلف تدوین طرح اولیه، نگارش کل اثر و داوری آن، به ما یاری رساندند تا امروز چنین اثری مدون گردد، متواضعانه تشکر و تقدیر می‌شود.

اما در پایان بر خود لازم می‌دانیم از تمامی اساتید، همکاران و دوستانی که در این راه ما را کمک کردند و از راهنمایی‌های خود بی‌بهره نگذاشتند، تشکر و قدردانی کنیم. بی‌تردید اگر همکاری خالصانه و صمیمانه آنها نبود، توان انجام چنین کاری را نداشتیم. در پایان از خانواده‌های خود به خاطر تحمل مشقات زیاد ناشی از این کار بسیار تشکر و سپاس‌گزاری می‌کنیم.

این اثر تقدیم می‌شود به تمامی اساتید اندیشمند و فرهیخته ما، به ویژه روح‌الای دکتر عباس حری که در طول دوره‌های مختلف تحصیلی از هیچ کوششی در راه انتقال اندیشه‌های بدیع خود به بهترین شکل ممکن دریغ نورزیدند. اگر در این اثر ارزشی علمی نهفته است، یقیناً حاصل تلاش ایشان است، و اگر ضعف یا ضعفهایی در آن وجود دارد، که بی‌شک چنین است، حتماً ناشی از دانش اندک ما بوده است و باید تلاش کنیم در آینده این ضعفها به کمترین سطح ممکن برسد.

نوکاریزی و نارمنجی

آبان‌ماه 1392